

postea vide. Audis primo quod non vides, videbis postea quod audisti. « Populus, inquit, quem non cognovi, ser- » vivit mihi, in obauditu auris obaudivit mihi¹. » Si in obauditu auris obaudivit, ergo non vidit. Et ubi est : « Quibus non est nuntiatum de eo videbunt, et qui » non audierunt intelligent²? » Ad quos non missi sunt Prophetæ, ipsi primo audierunt et intellexerunt Prophe- tas : illi qui primo non audierunt, postea audientes admi- rati sunt. Remanserunt illi ad quos missi sunt, codices ferentes, veritatem non intelligentes : Testamenti tabulas habentes, et hæreditatem non tenentes. Sed nos « Sicut » audivimus, ita et vidimus. In civitate Domini virtutum, » in civitate Dei nostri. » Ibi audivimus, ibi et vidimus. Extra illam qui est, nec audit, nec videt; in illa qui est, nec surdus nec cæcus est : « Sicut audivimus, ita et vidi- mus. » Et ubi audis? ubi vides? « In civitate Domini vir- » tutum, in civitate Dei nostri. Deus fundavit eam in æter- » num. » Non insultent hæretici per partes conscissi : non se extollant qui dicunt : « Ecce hic est Christus, ecce il- » lic³. » Qui dicit : « Ecce hic est, ecce illic, » ad partes inducit. Unitatem promisit Deus : reges in unum collecti sunt, non per schismata dissipati sunt? Sed forte ista civi- tas quæ mundum tenuit, aliquando evertetur. Absit : « Deus fundavit eam in æternum. » Si ergo eam Deus fun- davit in æternum, quid times ne cadat firmamentum?

VIII. « Suscepimus, Deus, misericordiam tuam in medio » populi tui⁴. » Qui susceperunt, et ubi susceperunt? Nonne ipse populus tuus suscepit misericordiam tuam, quomodo, « Suscepimus misericordiam tuam, et in me- » dio populi tui? » quasi alii sint qui susceperunt, alii in quorum medio susceperunt. Magnum sacramentum, sed

¹ Psal. XVII, 45. — ² Isaï. LI, 15, et Rom. XV, 21. — ³ Matth. XXIV, 23. — ⁴ Psal. XLVII, 10.

tamen notum, cum et hinc, hoc est, ex his versibus ex- sculptum fuerit et erutum quod nostis, non erit rudius, sed dulcius. Nunc quippe populus Dei censentur omnes qui portant sacramenta ejus, sed non omnes pertinent ad misericordiam ejus. Omnes quippe sacramentum baptismi Christi accipientes, Christiani vocantur; sed non omnes digne illo sacramento vivunt. Sunt enim quidam de qui- bus dicit Apostolus : « Habentes formam pietatis, virtu- » tem autem ejus abnegantes¹. » Tamen propter ipsam speciem pietatis in populo Dei nominantur : quomodo ad aream, quandiu trituratur, non solum grana, sed etiam palea pertinet. Numquid et ad horreum pertinebit? In hoc medio autem populi mali est populus bonus, qui suscepit misericordiam Dei. Vivit digne misericordia Dei, qui audit et tenet et facit quod ait Apostolus : « Præcipientes ergo » rogamus, ne in vacuum gratiam Dei suscipiatis². » Qui ergo non in vacuum gratiam Dei suscipit, ipse tam sacra- mentum quam etiam misericordiam Dei suscipit. Et quid illi obest, quia in medio populi inobedientis est, donec area ista ventiletur, donec boni a malis separentur? quid ei obest in medio populi habitare? Sit de illis qui appel- lantur firmamentum, suscipiens misericordiam Dei; sit liliium in medio spinarum. Nam et ipsæ spinæ quoniam ad populum Dei pertinent, vis audire? Ita posita est ipsa similitudo : « Sicut liliium, inquit, in medio spinarum, ita » proxima mea in medio filiarum³. » Numquid dixit, in medio alienarum? Non, sed « In medio filiarum. » Sunt ergo filia malæ, et inter illas est : « Liliium in medio spi- » narum. » Itaque illi qui sacramenta habent, et mores bonos non habent, et Dei dicuntur, et non Dei; et ejus di- cuntur et alieni : ejus, propter ipsius sacramentum; alieni, propter proprium vitium, ita et filia alienæ : filia, propter

¹ 2 Tim. III, 5. — ² 2 Cor. VI, 1. — ³ Cant. II, 2.

formam pietatis; alienæ, propter amissionem virtutis. Sit ibi liliū, suscipiat misericordiam Dei, teneat radicem boni floris, non sit ingratum pluviae dulci de caelo venienti. Ingratae sint spinæ, crescant de imbris; ad ignem crescunt, non ad horreum. « Suscepimus, Deus, misericordiam tuam in medio populi tui. » In medio populi tui non suscipientis misericordiam tuam, nos suscepimus misericordiam tuam. « In sua enim propria venit, et sui eum non receperunt. » In medio tamen eorum quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri¹.

IX. Jam hic occurrit unicuique cogitanti: Et quid? Iste populus qui in medio populi Dei suscipit misericordiam Dei quantum numerum habet? Quam pauci sunt! vix invenitur aliquis: illis-ne contentus Deus erit, et perdet tantam multitudinem? Dicunt hoc qui sibi promittunt quod a Deo promittente non audierunt. Et vere si male vivamus, si mundi hujus deliciis perfruamur, si nostris libidinibus serviamus, perditurus est nos Deus? Quot enim sunt illi qui videntur servare praecepta Dei? vix invenitur unus vel duo vel paucissimi: ipsos solos Deus liberaturus est, et cæteros damnaturus? Absit, inquiunt, cum venerit et videbit tantam multitudinem ad sinistram, miserebitur, et dabit indulgentiam. Hoc plane etiam serpens ille promisit primo homini: nam minatus erat Deus mortem, si gustaret²: ille autem: « Absit, inquit, non morte moriemini³. » Crediderunt serpenti, invenerunt verum esse quod minatus est Deus, falsum quod promiserat diabolus. Ita et nunc, fratres, ponite vobis Ecclesiam ante oculos ad instar similitudinemque paradisi, non cessat serpens suggerere quod tunc suggestit. Sed casus primi hominis ad experimentum cavendi debet nobis valere, non ad imitationem peccandi. Ideo ille cecidit, ut nos

¹ Joan. 1, 11, 12. — ² Gen. 3, 17. — ³ Id. 3, 4.

surgamus. Respondeamus talibus suggestionibus quod respondit Job. Nam et ipsum per feminam tanquam per Evam tentavit, et vicit in stercore¹, victus in paradiso. Ergo non audiamus tales voces, nec putemus paucos esse istos: multi sunt, sed inter plures latent. Non possumus enim negare plures esse malos, et tam plures, ut inter eos prorsus boni non appareant, quomodo non apparent grana in area. Nam quisquis aream videt, potest putare quod palea sola sit. Da hominem inexpertum, et putat inaniter fieri quod boves mittuntur, quod ibi homines sub æstu desudant ut conterant paleam; sed ibi est et massa ventilatione purganda. Tunc procedet copia frumenti, quæ latebat in copia palarum. Et modo vis invenire bonos? Esto, et invenies.

X. Contra istam ergo desperationem vide quid sequatur in Psalmo isto. Quoniam cum dixisset: « Suscepimus, Deus, misericordiam tuam in medio populi tui: » significavit esse populum non suscipientem misericordiam Dei, in cujus medio quidam suscipiant misericordiam Dei: et ne occurreret hominibus, tam paucos esse, ut prope nulli sint; quomodo consolatus est consequentibus verbis? « Secundum nomen tuum, Deus, ita et laus tua in fines terræ². » Quid est hoc? « Magnus Dominus, et laudabilis valde, in civitate Dei nostri, in monte sancto ejus; » nec potest esse laus ejus, nisi in sanctis ejus. Nam qui male vivunt, non eum laudant; sed et si prædicant lingua, blasphemant vita. Quia ergo laus ejus non est nisi in sanctis ejus, non sibi dicant hæretici: In nobis remansit laus ejus quia pauci sumus, et a turba separati, nos juste vivimus, nos laudamus Deum, non solum loquendo, verumetiam conversando. Respondetur eis ex hoc Psalmo: Quid vos dicitis in parte laudare Deum, cui dictum est: « Secun-

¹ Job. 18-10. — ² Psal. XLVII, 11.

» dum nomen tuum, Deus, ita et laus tua in fines terræ? » id est, quomodo notus es per omnes terras, sic et laudaris per omnes terras. Illi autem laudant qui bene vivunt. « Secundum enim nomen tuum, Deus, ita et laus tua, » non in parte, sed « In fines terræ. Justitia plena est dextera tua : » id est, multi sunt et illi, qui stabunt ad dexteram. Nonsolum illi multi erunt qui stabunt ad sinistram, sed et ibi erit plenitudo massæ ad dexteram constitutæ¹ : « Justitia plena est dextera tua. »

XI. « Lætetur mons Sion, et exultent filiae Judæ, propter judicia tua, Domine². » O mons Sion, o filiae Judæ, laboratis modo inter zizania, inter paleas, inter spinas laboratis; sed exultate propter judicia Dei. Non errat Deus in judicando. Discretæ vivite, etsi concretæ natæ estis, non frustra vox exiit de ore et de corde vestro : « Ne comperdas cum impiis animam meam, et cum viris sanguinum vitam meam³. » Ille ventilabit tantus artifex, in manu ventilabrum portabit, ut unum granum tritici non cadat in acervum paleæ comburendum, nec una arista paleæ transeat ad massam in horreo recondendam⁴. Exultate filiae Judæ, propter judicia Dei non errantis; et nolite modo temere judicare. Ad vos pertineat colligere, ad illum pertineat separare. « Lætetur mons Sion, et exultent filiae Judæ, propter judicia tua, Domine. » Ne autem putetis filias Judæ Judæos esse. Juda confessio est. Omnes filii confessionis, filii Judæ sunt : quia, Salus ex Judæis, nihil est aliud quam Christus ex Judæis⁵. Hoc ait et Apostolus : « Non enim qui in manifesto Judæus est, » neque quæ in manifesto in carne est circumcisio; sed » qui in abscondito Judæus est, et circumcisio cordis, in » spiritu, non littera, cujus laus non ex hominibus, sed

¹ Matth. xxv, 33. — ² Psal. xlvii, 12. — ³ Id. xxv, 9. — ⁴ Matth. iii, 12. — ⁵ Jean. iv, 22.

» ex Deo¹. » Talis Judæus esto : gloriare de circumcissione cordis, etsi non habes circumcisionem carnis. « Exultent filiae Judæ, propter judicia tua, Domine. »

XII. « Circumdate Sion, et complectimini eam². » Dicatur eis qui male vivunt, in quorum medio est populus ille qui suscepit misericordiam Dei : In medio vestrum est populus bene vivens : « Circumdate Sion. » Sed quomodo? « Complectimini eam, » Nolite scandalis circumdare, sed charitate circumdate; ut qui bene vivunt in medio vestrum, eos imitemini, et eorum imitatione Christo, cujus membra sunt, incorporemini. « Circumdate Sion, et complectimini eam. Narrate in turribus ejus. » In altitudine munitionum ejus prædicate laudes ejus.

XIII. « Ponite corda vestra in virtute ejus³. » Non ut habeatis formam pietatis, virtutem ejus abnegetis⁴; sed « In virtute ejus ponite corda vestra. » Quæ est virtus civitatis hujus? Qui vult intelligere virtutem hujus civitatis, intelligat vim charitatis. Ipsa est virtus quam nemo vincit. Hujus ignem nulli fluctus sæculi, nulla flumina tentationis extingunt. De hac dictum est : « Valida est » sicut mors dilectio⁵. » Quomodo enim mors quando venit, resisti ei non potest, quibuslibet artibus, quibuslibet medicamentis occurras, violentiam mortis vitare non potest, qui mortalis natus est; sic contra violentiam charitatis mundus nil potest. A contrario enim similitudo data est de morte; quomodo enim mors ad auferendum violentissima est, sic charitas violentissima est ad salvandum. Per charitatem enim multi mortui sunt sæculo, ut viverent Deo. Hac charitate accensi Martyres, non simulati, non vana gloria ventilati, non tales de quibus dictum est : « Si tradidero corpus meum ut ardeam, charitatem au-

¹ Rom. ii, 28, 29. — ² Psal. xlvii, 13. — ³ Ibid. 14. — ⁴ 2 Tim. iii, 5. — ⁵ Cant. viii, 6. —

» tem non habeam, nihil mihi prodest¹: » sed tales quos vere Christi et veritatis charitas perduceret ad passionem: quid eis fecerunt tentationes sævientium? Majorem violentiam habuerunt oculi flentium suorum, quam persecutiones insectantium. Quam multos enim tenebant filii ne paterentur? quam multorum genibus provolvebantur uxores, ne viduæ relinquerentur? quam multos parentes filii prohibebant mori, sicut novimus et legimus in passione beatæ Perpetuæ? Facta sunt ista. Sed lacrymæ quantælibet et quantolibet impetu fluerent, quando ardorem charitatis extinguerent? Hæc est virtus Sion, cui et alibi dicitur: « Fiat pax in virtute tua, et abundantia in » turribus tuis². Annuntiate in turribus ejus. Ponite corda » vestra in virtute ejus, et distribuite domos ejus. »

XIV. Quid hic intelligimus, « Ponite corda vestra in » virtute ejus, et distribuite domos ejus³? » Id est, distinguite domum a domo, nolite confundere. Domus est enim formam pietatis habens, et pietatem non habens: est autem domus et formam et pietatem habens. « Distribu- » buite, » nolite confundere. Tunc autem distribuitis, et non confunditis, quando corda vestra in virtute ejus ponitis, id est, cum facti fueritis per charitatem spiritales. Tunc temere non judicabitis; tunc videbitis nihil obesse bonis malos, quandiu sumus in hac area: « Distribuite » domos ejus. » Potest et alius esse intellectus. Domos illas duas, unam ex circumcisione, alteram ex præputio venientem, Apostolis dictum est, ut distribuerent. Cum enim vocatus esset Saulus, et factus apostolus Paulus, conveniens in unitatem co-Apostolorum suorum, sic cum eis habuit placitum, ut illi irent in circumcisionem, iste in præputium⁴. Ista dispensatione apostolatus sui distribuerunt domos civitatis magni regis, et concordantes in

¹ 1 Cor. xiii, 3. — ² Psal. cxxi, 7. — ³ Id. xlvi, 14. — ⁴ Gal. ii, 9.

angulo, Evangelium dispensatione diviserunt, charitate junxerunt. Et revera hoc magis intelligendum est. Nam sequitur, et ostendit quod hoc prædicatoribus dictum sit, « Et distribuite domos ejus, ut enarretis in progenie al- » tera, » id est, ut etiam ad nos post futuros illorum Evangelii dispensatio perveniret. Non enim illis tantum laboraverunt, cum quibus in hac terra vixerunt; nec Dominus illis tantum Apostolis, quibus se vivum etiam post resurrectionem dignatus est ostendere, sed et nobis. Nam illis loquebatur, et nos significabat, cum diceret: « Ecce » ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consum- » mationem sæculi¹. » Numquid illi hic futuri erant usque in consummationem sæculi? Item dicit: « Non pro » his rogo tantum, sed pro his qui credituri sunt per ver- » bum illorum in me². » Ergo attendit nos, quia passus est propter nos. Merito itaque dicitur: « Ut enarretis in » progenie altera. »

XV. Quid enarretis? « Quoniam hic est Deus Deus nos- » ter³. » Terra videbatur, terræ conditor non videbatur; caro tenebatur, sed Deus in carne non agnoscebatur. Tenebatur caro ab eis, ex quibus fuerat sumpta ipsa caro, ex semine Abrahæ enim virgo Maria: ad carnem remanserunt, divinitatem non intellexerunt. O Apostoli, o civitas magna, in turribus tu prædica, et dic: « Hic est Deus » Deus noster. » Sic, sic quomodo contemptus est, quomodo lapis ante pedes jacuit offendentium, ut humiliaret corda confidentium; sic, « Hic est Deus noster. » Certe visus est, sicut dictum est, « Post hæc in terris visus est, » et cum hominibus conversatus est⁴. Hic est Deus nos- » ter. » Et homo est, et quis est qui cognoscet eum? « Quoniam hic est Deus noster. » Sed forte ad tempus,

¹ Matth. xxviii, 20. — ² Joan. xvii, 20. — ³ Psal. xlvi, 15. — ⁴ Baruch. iii, 38.

quomodo dii falsi. Quia enim vocari possunt dii, esse autem non possunt, ad tempus vel vocantur. Nam quid eis dicit Propheta, vel quid monet ut eis dicatur? Hæc eis dicitis: Quid? « Dii qui cælum et terram non fecerunt, » pereant de terra, et de his quæ sub cælo sunt¹. » Non est iste talis Deus, quoniam Deus noster super omnes deos. Super quos omnes Deos? « Quoniam omnes dii gentium » dæmonia, Dominus autem cælos fecit². » Ipse est ergo Deus noster, « Hic est Deus noster. » Quousque? « In » æternum et in sæculum sæculi, ipse reget nos in sæ- » cula. » Si Deus noster est, et rex noster est: protegit nos, quia Deus est, ne moriamur; regit nos, quia rex est, ne cadamus. Regendo autem nos non frangit nos; nam quos non regit, frangit. « Reges eos, inquit, in virga fer- » rea, et tanquam vas figuli conteres eos³. » Sed sunt quos non regit: ipsis non parcit, tanquam vas figuli conterens eos. Ab illo ergo optemus regi et liberari: quia « Hic » est Deus noster in æternum, et in sæculum sæculi, et » ipse reget nos in sæcula. »

ENARRATIO I

IN PSALMUM XLVIII.

SERMO I.

De prima parte Psalmi.

I. OMNIA divina eloquia salubria sunt bene intelligentibus; periculosa vero his qui ea volunt ad sui cordis perversitatem detorquere, potius quam suum cor ad eorum

¹ Jerem. x, 11. — ² Psal. xcvi, 5. — ³ Id. ii, 9.

rectitudinem corrigere. Hæc est enim in hominibus magna et usitata perversitas, quia cum debeant vivere ipsi secundum voluntatem Dei, Deum volunt vivere secundum voluntatem suam: et cum ipsi nolunt corrigi, illum volunt depravari; rectum non arbitantes quod ille vult, sed quod ipsi volunt. Solemus autem audire homines murmurantes adversus Deum, quod malis in hac vita bene sit, et laborent boni: quasi ille perversus sit, et nesciat quid agat, aut omnino averterit oculos a rebus humanis, vel securitatem suam perturbari nolit, ut hæc non attendat, quia cum labore ista Deus aut videat aut corrigat. Murmurant ergo homines, qui propterea volunt Deum colere, ut hic illis bene sit, quando viderint eos qui Deum non colunt pollere atque florere felicitate terrena; se autem colentes Deum laborare in angustiis, in necessitatibus, in ærumna, cæterisque difficultatibus mortalitatis humanæ. Contra istam vocem et contra has blasphemias murmurantium, incantat semper sermo divinus, curans a morsu serpentis. Venenati enim cordis est ista sanies, eructans in Deum putorem blasphemiae, et quod pejus est, manus curantis repellens, morsum serpentis non repellens. Hoc dixi, repellit a se cor hominis verbi Dei severitatem, et admittit ad se male suadentis serpentis blanditias. Contra hos ergo cantat sermo divinus, et jam in isto Psalmo loquitur nobis. Ad quem Psalmum intentam ego facerem Sanctitatem Vestram, nisi ipse nos faceret omnes intentos? Nec nos solos, sed totum orbem terrarum. Audite enim quemadmodum cœpit.

II. « Audite hæc omnes gentes¹. » Non ergo vos soli qui hic estis. Nam vox nostra quanta est, ut sic clamemus, ut audiant omnes gentes. Clamavit enim per Apostolos Dominus noster Jesus Christus, clamavit tot linguis

¹ Psal. XLVIII, 2.